

DJURENS RÄTT

PERIODISK SKRIFT

UTGIVEN AV

ELNA TENOW F. ROS

○

I N N E H Å L L :

DEN NYA TIDEN. — MÄRKLIGA
FYSIOLOGISKA EXPERIMENT. —
HUMANITET OCH DJURSKYDD. —
RIKSDAGEN OCH ANTIVIVISEKTIO-
NEN. — RÄTT ATT BESLAGTAGA
ELLER AVLIVA. — RÖDA STJÄR-
NAN I FREDSTID. — PROV PÅ
HÄSTARS TILLGIVENHET OCH OM-
TANKE. — ÉN JAKOXES HEMLÄNG-
TAN. — TILL VÅRA STÄNDIGA
MEDLEMMAR! — DÖDENS
SKÖRDAR.

○

1920

N:o 1—2

STOCKHOLM - NORDISKA SAMFUNDET

NORDISKA SAMFUNDET

TILL BEKÄMPANDE AV DET VETENSKAPLIGA DJURPLÅGERIET.

STYRELSE:

CHR. L. TENOW, Statskommissarie, *Ordförande*.
ERIK KUYLENSTIERNA, Byrådirektör, *vice Ordförande*.
ADELE RUDENSCHÖLD, Hovfröken.
ANDERS ROSWALL, Riksgäldskommissarie, *Kassaförvaltare*.
ELNA TENOW, f. ROS, Skriftställarinna, *Redaktör av samfundets organ*
»Djurens Rätt»
SOPHIE LOUISE REHN, Fröken.
AXEL BLOMQUIST, Överlärare.
OTTO MALMBORG, Stadsingenjör.
ANNA CHRISTELL, Djurskyddskonsulent, Fru.

REVISORER:

EMMA HÖRNSTRÖM, Fröken.
AXEL WISSLER, Notarie.

REVISORSSUPPLEANTER:

GÖSTA FANT, Ingenjör.
DAGMAR WALDNER, Fru.

NORDISKA SAMFUNDETS BYRÅ:

Norrlandsgatan 20, 3 tr. öppen 10-4 dagligen.

ANSTÄLLDA Å BYRÅN:

SIRI BJÖRKLUND, Fru (träffas 1/2 10-1/2 3 dagligen).
BIRGIT ALIN, Fröken.
AINA LINDÉN, Fröken.

NORDISKA SAMFUNDETS ORGAN: DJURENS RÄTT.
REDAKTION: *ELNA TENOW, f. ROS.*

HEDERSLEDAMÖTER:

Dr. *Atherton Curtis*, Paris. — Redaktör *L. E. Björkman*, Borås. — Överlärare *Axel Blomqvist*, Stockholm. — Miss *M. Dawson*, London. — Fröken *Sigrid av Forselles*, Paris. — Professor Dr. *P. Förster*, Berlin. — Fru *Georgina Hamfeldt*, Helsingfors. — Fröken *Signe Hebbe*, Stockholm. — Amiralinden *Julie Ihlen*, Kristiania. — Sir *George Kekewich*, K. C. B. M. P., London. — Juvelerare *Karl Krall*, Elberfeld. — Fröken *Lizzy Lind av Hageby*, London. — Redaktör *C. E. Marott*, Köpenhamn. — Oberstlieutenant *L. Mehrn*, Köpenhamn. — Fru *Malvine Mehrn*, Köpenhamn. — Redaktör *Hugo Nolthenius*, Holland. — Riksdagsman *Johan Nydahl*, Kramfors. — Frau Professor *Quidde*, München. — Professor *L. Quidde*, München. — Professor Greve *Georg von Rosen*, Stockholm. — Fröken *Ellen Ruben*, Stockholm. — Hovfröken *Adèle Rudenschöld*, Stockholm. — Dr. *J. Ruhl*, Belgien. — Fröken *Leisa Schartau*, London. — M:me *E. de Silva*, Paris. — Herr Skoleinspektör *C. H. Stamm*, Köpenhamn. — Herr *Herman Stenz*, Berlin. — Fru *Paulina Swedman*, Stockholm. — Fru *Gerda Svinhufvud f. Nordwall*, Mellösa. — Professor Dr. *Julius Szalkay*, Budapest. — Skriftställarinnan *Elna Tenow*, f. Ros, Stockholm. — Biskop *U. L. Ullman*, Strängnäs. — Fru *Constance Ullner*, Helsingfors. — Grosshandlare *Axel Unman*, Stockholm. Husägare *Parik Unman*, Stockholm. — Rev. Dr. *Warschauer*, London. — Furstinnan *Stephanie von Wedel*, Stora Sundby. — Miss *A. Woodward*, London.

DJURENS RÄTT

ORGAN FÖR NORDISKA SAMFUNDET

UTGIVARE: *ELNA TENOW F. ROS*

1920

Häfte 1—2

Den nya tiden.

Ofta har det hänt att sammanslutningar för idéella ändamål, som under en tung och svår tid arbetat utan vind i segeln gripits av missmod och förmenat sig aldrig mer kunna upptaga kampen med samma kraft som förr. Men så har det hänt att plötsligt en ljusning försports, som helt oväntat återgivit dem mod och kraft.

Vad som förmörkat Nordiska Samfundets arbetsutsikter har varit den fullkomliga hänsynslöshet, med vilken krigets tendenser och grymhet fyllt vetenskapsmännen vid deras forskningar. Sedan man icke längre fasa för att skicka millioner män i sin fulla kraft, nationernas dyrbaraste rikedom, till en smärtfyllt död på alla slag av valplatser eller till ett ännu mera smärtfyllt liv såsom lemlästade krymplingar, och sedan civiliserade nationer medvetet utse hela generationer av barn och kvinnor till offer för svältdödens fador utan att inse skammen av ett sådant handlingssätt, för att icke tala om att tusentals normalt utvecklade medborgare gripas av det krigets vansinne, som föder en grymhet utan gräns och utan förbarmande, så framstår det vetenskapliga djurplågeriet mot en helt ny bakgrund, som låter det synas som en blek kopia av tidens övriga ohyggligheter.

Läkarne hava naturligtvis under kriget haft sin plats på den hjälpare och lindrande sidan. Vad de än företagit sig, har det haft till ändamål att rädda, där kriget avsett att förstöra och förinta.

Eftersom den moderna läkekonsten är huvudsakligen vivisektionisk, har vivisektionen med krigets rika material i sina händer haft de rikaste tillfällen att triumfera.

Under de första krigsåren hördes också tid efter annan larmande segerfanfarer över läkekonstens landvinningar, vunna med hjälp av de djävaste vetenskapliga experiment. Men det förefaller som om dessa segrar icke i fortsättningen blivit lika underbara, att dömma av att pressen ej längre såsom då genljuder av lovsånger.

Ännu härskar krigsmoralen, och oförsyntare än någonsin proklameras den starkes rätt och de värnlösas nedtrampande, men icke så få tecken sia om en ny tid och en ny moral. Ur nuets kaos, som stönar i vända, skall förvisso födas en ny moral, som skall berättiga oss att upptaga kampen på nytt med fördubblad kraft mot dem, som förtrampa de allra svagastes rätt.

Vad vi under tiden kunna göra det är att hålla våra egna hjärtan fria från krigsmoralens intrång och bevara våra ideal från tvinsot. — Vi skola tro på den nya tiden och bereda en bred väg för den! Så skall den komma. —

Osmakliga fysiologiska experiment i Frankrike.

Från Paris meddelades under oktober månad sistlidne år följande: På kirurgiska kongressen lämnade direktören för fysiologiska laboratoriet vid Collège de France, professor Voronof, ett märkligt meddelande. Genom att på gamla bockar och gumsar inympa i bindväven placerade körtlar från yngre djur har det lyckats honom återge dem fortplantningsförmågan. Voronof kommer att göra liknande experiment med människor genom att på dem inympa vävnad från apor.

Icke ens den dagliga pressen, som ser på världens dårskaper med överlägsen oberördhet, har kunnat undgå att finna denna öryngringsmetod osmaklig och löjeväckande.

Humanitet och djurskydd.

Under många år har djurskyddsrörelsen i vårt land drivits av en inre kraft, som haft sitt ursprung i människornas behov att visa sin medkänsla för dem, som icke själva kunna strida sin egen kamp. I barbariska tider och samhällen finnes ingen plats för omvårdnad om de svagaste och mest hjälplösa, nämligen djuren. Djurskyddet är en produkt av humaniteten, en osjälvisk yttring av den. Eljest är humaniteten så till vida självisk, att den är mänsklig mot människor; men i djurskyddet går den utanför sig själv och blir mänsklig, om så fordras, även till förfång för sina mänskliga intressen.

Humaniteten är ett barn av solidariteten. Samhället är en stor enhet. I sina lägsta och svagaste individer, lika väl som i sina starka och livsdugligaste, representerar samhället det mänskliga, som har anspråk på mänsklighet.

Huru hava nu djuren kunnat få en plats inom denna mänsklighets sfer — Jo, genom förfiningen av den mänskliga känslan genom odlingen av den förmåga hos den mänskliga hjärnan, som kallas medkänsla, en produkt av fantasi, förmågan att föreställa sig det icke upplevda eller erfarna och förmågan av abstrakt lidande, ett tankens lidande, som fortplantar sig till organismen såsom verklig fysisk smärta. Alltså på samma sätt som vi lärt oss uppfatta fattiga människors olyckor, fastän vi aldrig varit fattiga och små barns lidanden, fastän vi aldrig lidit som barn eller icke minnas våra späda barnaårs känslor och förnimmelser. Denna känslighet är humanitetens verk, sällsynt förr, fullkomligt vanlig i våra dagar.

Det är en heder för vårt land — och för de nordiska länderna överhuvud — att vi odlat vår medkänsla så långt att den

omfattar även djuren. Vi behöva icke färdas längre än till vår egen Europeiska kontinent, för att finna „humana“ nationer, som i den folkliga medkänslan lämnat djuren utanför. Föreställningen om att djuren lida ligger där utanför all vanlig uppfattning. De som bekajas med en dylik känslighet betraktas närmast såsom abnormala och högst opraktiska. Ett påpekande av denna brist hos dem, lämnar dem oberörda, endast förvånade. Att en åsna kan vara obehagligt berörd av att stickas med en vass pik för att gå fortare fram eller att höns, sammanbundna vid benen kunna finna det plågsamt att med nedåt dinglande huvuden slängas fram och åter, till nöje för ett barn, som härav gör sig en rolig lek, det står fullkomligt främmande för det allmänna folkliga medvetandet. Främlingar, som klandrande påpeka detta som en brist, betraktas med medlidsam undran, såsom man betraktar det kuriösa, som står på gränsen till bristande jämvikt i sinnet.

Vi kunna om dessa folk fälla domen, att de icke äro humana, men själva äro de ingalunda medvetna om en sådan brist.

Även hos oss har humaniteten grader. Förmågan av medkänsla utanför gränsen av den egna erfarenheten eller det egna intresset är ganska olika utbildad hos olika individer, i olika trakter och i olika kretsar. Härav hänger vårt djurskydd, graden av dess äkthet och omutlighet.

Endast den, som är i stånd att uppfatta ett djurs lidande med sin egen själ, är en rätt djurskyddare. Att sedan kläda djurskyddet i egennyttans dräkt för att göra det smakligt för dem, som i humanitet icke kommit längre än till det mänskliga, är en åtgärd av opportunitet, som ej får förblandas med djurskyddets innersta väsen. Djurskyddets väsen är en känslornas humanisering, som driver oss utanför gränserna av mänsklig solidaritet och gör oss solidara med skapelsen i dess helhet, en humanitet, som i sig bär gnistan av det gudomliga, som omfattar allt.

Elna Tenow.

Riksdagen och Anti-Vivisektionen.

En återblick.

Den form av humanitet som vi kalla antivivisektionism har hittills fått en styvmoderlig behandling av vårt lands styrande män i vår riksförsamling.

Det är snart fyrtio år sedan frågan gjorde sitt inträde där med herr *R. Arfvedssons* motion år 1881.

Denna motion hade följande fyra punkter:

1. Att vivisektionen skulle få utövas blott under ledning och tillsyn av professorerna vid högskolornas laboratorier.

2. Att alla djur skulle före operationen och under densamma vara bedövade och dödas före uppvaknandet, så framt ej med visshet kunde antagas, att smärtan upphört före operationens slut.

3. Att Curare och liknande grymma medel ej finge användas

4. Att anmälan om experiments utförande skulle förut ske hos polismyndighet, som ägde att utse två vittnen. I stad med djurskyddsförening skulle densamma äga att utse två vittnen.

För överträdelse skulle stadgas böter.

Motionen avstyrktes av lagutskottet, som hänvisade till gällande bestämmelser angående grymhet mot djur och som tillade att om någon speciell vivisektionslag vore av behovet påkallad, skulle helt visst Kungl. Maj:t själv göra framställning i frågan.

Båda kamrarna beslöto dock skrivelse till regeringen — andra kammaren på förslag av *riksdagsman Adolf Hedin* — med anhållan, att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande, om vivisektion borde förbjudas eller genom lag begränsas och underkastas offentlig kontroll. Den hållning riksdagen intog var sålunda glädjande för antivivisektionens förespråkare, men de av Kungl. Maj:t infördrade utlåtandena från landets medicinska läroanstalter gävo

tydligt tillkänna att där mötte ett hårdnackat motstånd och Kungl. Maj:t beslöt i enlighet med dessa, att motionen skulle lämnas utan avseende.

Vid 1884 års riksdag förelades frågan ånyo riksdagen, denna gång av greve *Björnstjerna*, som föreslog att ett lagförslag borde utarbetas och att man därvid kunde taga den engelska parlamentsakten av 1876 till viss ledning. Motionens framläggande förorsakades till en del därav, att den Karolinska Institutet tillhöriga källaren, som var ämnad till förvaringsrum för levande djur, hade tilltagits vida större än vad förslagsritningen uppgav. Detta förhållande samt ett yttrande i Uppsala medicinska fakultets utlåtande till Kungl. Maj:t, att experimenten på levande djur borde och skulle mångdubblas, hade för motionären visat, att faran för vivisektionens utbredande växte år från år. Enligt professor Key skulle nämligen antalet försökskaniner enbart vid Karolinska Institutet ha stigit till det dubbla mot vad det utgjorde två år tidigare. Greve Björnstjerna yrkade ej på absolut förbud mot all vivisektion, utan hänvisade till den engelska lagen, som ställde vivisektionen under noggrann kontroll.

Lagutskottet avstyrkte åter, denna gång med hänvisning till den utredning i ämnet, vilken Kungl. Maj:t låtit verkställa samt att det redan finnes straffbestämmelser mot djurplågeri.

Vid debatten i andra kammaren trädde nu liksom förra gången den store rättfärdighetskämpen *Adolf Hedin*, som önskade vivisektionens fullständiga slopande, inom skranket för vår sak.

Vad han då yttrade må för alla tider vara gällande för varje humanitär motståndare till vivisektionen. Hans ståndpunkt är ett hälleberg, som intet kan rubba, hur än meningarne om nytta eller icke nytta, auktoritet eller icke auktoritet kan växla och vackla.

Det är gott och bra, om vi kunna visa, att vivisektionen gör lika mycket ont som gott, att den är ett tveeggat svärd, en falsk vän i nöden. — Det är till stor välsignelse, om vi kunna visa att det finns andra läkemetoder, som stå människan till buds i sjuk-

domsnöden och som kunna med framgång upptaga kampen med döden. Det är nödvändigt att lära människorna att vårda sina kroppar och sin hälsa, så att de icke göra sig beroende i så hög grad av läkekonsten och framför allt icke av den vivisektionistiska Men allt detta är lösan sand *att bygga en ståndpunkt på* id sidan, av den fasta, på moral och mänsklighet byggda, som angavs av Adolf Hedin vid 1884 års riksdag med följande ord: »*För mig är frågan icke, vilken verklig eller förment nytta vivisektionen har gjort, utan för mig är frågan den: låter den sig förena med rätt, med moral, med mänsklighet? Att svara på denna fråga, härtill har jag och vilken som helst icke vetenskapsman lika god rätt, som någon annan människa på jorden, om denna sak hör jag lika god rätt som någon annan att hysa, uttala och förfäkta en mening i strid med all världens medicinska fakulteter, och jag bestrider, att vivisektionen låter förena sig med rätt, moral och mänsklighet.*»

Men rättens frukter mogna långsamt och i båda kamrarna avslogs motionen, i andra till och med utan votering. Man hade förhärdat sedan 1881.

År 1888 upptogs frågan ånyo av ledamoten av andra kamraren, rektor C. L. Anjou som framlade en motion i ämnet. Motionären ansåg, att för att vinna så många anhängare som möjligt till motionen, borde man helt bortse från den omtvistade frågan om vivisektionens nytta eller moraliska berättigande. Emedan vivisektion i allmänhet innebure lidande för djuren torde man kunna enas åtminstone därom, att detta lidande i möjligaste mån borde inskränkas. Rektor Anjous lagförslag var av följande lydelse:

1. att försöken skulle göras av vederbörande vid högskolorna,
2. att djuren skulle vara bedövade,
3. att curare ej finge användas,
4. att tillkännagivande skulle göras på förhand i allmänna tidningar samt fackmän inbjudas. Om ej minst 5 så kvalificerade personer infunnit sig, skulle experimentet ej få äga rum,

5. över varje experiment skulle protokoll uppsättas och under-tecknas av minst 5 närvarande för att insändas till ecklesiastik-departementet.

Överträdelse skulle beläggas med böter.

För att utskottets ledamöter skulle få tillfälle att grundligt sätta sig in i frågan fick professor Holmgren från Uppsala i uppdrag att i egenskap av sakkunnig personligen yttra sig inför det församlade utskottet. Sedan Nordiska Samfundet underrättats härom beslöt styrelsen anmoda en av sina egna ledamöter, advokatfiskalen C. E. Ljungberg, att vid utskottets sammanträde framlägga Samfundets synpunkter i frågan. Härtill gav utskottet sitt bifall och en två timmar lång disputation utspann sig mellan professor Holmgren och herr Ljungberg.

Men lagutskottets utlåtande blev nu som förut avstyrkande. För att ytterligare belysa frågan ur anti-vivisektionistisk synpunkt inlämnades två petitioner till riksdagen, den ena från Svenska Allmänna djurskyddsföreningen, den andra gemensamt från Nordiska Samfundet, Djurvännernas nya förening och Svenska allmänna kvinnoföreningen till djurens skydd och dessutom utdelades Samfundets sista årsskrift. Diskussionen blev mycket livlig i båda kamrarna; ett särskilt bemärkt anförande hölls av vivisektionens ivrige motståndare, rektor Anjou, som vederlade dr. Virchows yttrande vid läkarekongressen i Köpenhamn 1884 att „det är vivisektionen, som skall lösa livets stora problem och den grad, vari ett folk ärar och omhuldar vivisektionen bestämmer graden av dess andliga utveckling överhuvud.“ Efter votering avlogs motionen i båda kamrarna.

Därpå dröjde det ganska länge innan frågan åter kom före. Det blev ej förrän 1900, då herr *J. Nydal* i andra kammaren väckte motion om lag angående vivisektion å djur. Herr Nydal föreslog, att vivisektion finge företagas endast av de lärare vid universiteten och veterinärinstituten, vilka därtill erhållit tillstånd

och att försöken finge äga rum blott å vissa därtill avsedda rum å institutionerna. Varje försöksledare skulle föra utförlig journal över experimenten och dessa journaler skulle efter $\frac{1}{2}$ år iolämnas till ecklesiastikdepartementet.

I båda kamrarna uppstod en synnerligen livlig debatt med många framstående talare i elden för antivivisektionen; sålunda höllo herrar *Nydal*, *P. P. Waldenström*, *Karl Staaff* och *Edward Wavrinsky* utmärkta anföranden. Utgången blev dock den vanliga, tack vare första kammaren, som med övervägande majoritet avslog motionen. I andra kammaren avslogs själva motionen men bifölls ett av herr Waldenström framkommet förslag med begäran om skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning angående vivisektionens bedrivande i landet samt åtgärder mot densamma.

Det är Nordiska Samfundets medlemmar väl bekant, att erfarenheterna från England och Danmark, vilka länder blivit benådade med restriktionär lagstiftning för vivisektionens utövande, äro av den beskaffenhet att man bör bedja Gud bevara sig för ett dylikt skydd mot vetenskapligt övergrepp. Det har nämligen i stället visat sig, att dessa lagar blivit ett förträffligt skydd för men icke mot vivisektionens bedrivande.

Därför har den svenska antivivisektionismen under detta sekel hävdad den ståndpunkten, att ingen separatlagstiftning mot vivisektionen vore önskvärd, utan att vivisektionen skulle beivras såsom vanligt djurplågeri och bekämpas genom den folkliga allmänandans höjande.

Vivisektionen måste utdömmas av folkmeningen för att kunna övervinnas. Varje lag blir en död bokstav, om den icke bäres av folkviljan.

Vi hade hunnit ganska långt på denna folkviljans humanisering, då kriget bröt in med sitt förråande inflytande, som proklamerade självskhetens nytte- och maktmoral.

Någon vädjan till Riksdagen om lag mot vivisektionen har av ovan angivna skäl därför icke förekommit, men för att bereda

allmänheten tillfälle att få kännedom om, vad vetenskapsmännen här i landet göra och i vilken mån deras arbete kan vara att hänföra under begreppet djurplågeri framlades år 1918 en motion av direktör *Edw. Wavrinsky*, i första kammaren och herr *Berg* i Munkfors i andra, om skrivelse till Kungl. Maj:t

angående meddelande av föreskrift om full offentlighet genom noggrann protokollsföring vid vetenskapliga experiment på levande djur vid läro- eller forskningsanstalt som åtnjuter statsunderstöd.

Under frågans behandling i Utskottet bereddtes Nordiska Samfundet tillfälle att yttra sig i ämnet.

Motionerna avslagos i båda kamrarna.

Det kan vara av intresse att taga en överblick av Kamrarnes röstetal vid de olika riksdagarna.

Siffrorna te sig sålunda.

I första kammaren:

år 1881 bifalles med 53 röster mot 29 en motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning,
år 1884 avslås med 60 röster mot 32 väckt motion om en lag mot vivisektion,
år 1888 avslås en liknande motion med 36 röster mot 28,
år 1900 med 99 röster mot 10 samt år 1918 med 69 röster mot 24.

I andra kammaren:

år 1881 bifalles utan votering en motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning,
år 1884 avslås utan votering motion om lagförslag,
år 1888 avslås motionen med 102 röster mot 43,

år 1900 bifalles med 127 röster mot 86 för utredning i ämnet,
år 1918 avslag utan votering.

Folkviljan har ännu lång väg att vandra på humanitetens
bana, innan den besegrar nyttemoralen i den svenska Riksdagen.

Vi få ta nya tag. —

Rätt att beslagtaga eller avliva.

En välbehövlig utvidgning av pollsmaktens befogenhet vid djurplågeri.

Utredning i anledning av direktör *Edw. Wavrinskys* motion vid 1915 års riksdag

Som bekant hemställde 1915 års riksdag i anledning av riksdagsmannen *Edw. Wavrinskys* motion om utredning „huruvida, i vilken omfattning och på vad sätt i fall av svårartat fortfarande djurplågeri genom vanvård eller annan uppenbar grymhet offentlig myndighet må tilläggas befogenhet att, där ej rättelse annorledes kan vinnas, ombesörja djurets vårdande eller befrielse från dess lidande.“ Häröver ha sedan inkommit yttranden av överståthållarämbetet samt länsstyrelserna jämte inhämtade uttalanden från magistrater, statsstyrelser, kronofogdar, kronolänsmän och länsveterinärer.

I så gott som samtliga skrivelser förordas på det livligaste offentlig myndighets befogenhet att ingripa i ovannämnda fall. Det framhäves i flera yttranden, huru „bristfällig och ofullständig“ lagstiftningen är i fråga om djurplågeri och huru allmän åklagare och polismyndighet stå alldeles urståndsatta att med makt ingripa, hur upprörande djurplågeriet än må vara. En skärpning av ifrågavarande paragraf visar sig därför allt mer och mer av behovet påkallad, så att den icke — som nu är fallet — egentligen avser blott att straffa den plågande, utan även giver vederbörande befogenhet att befria det plågade djuret från sin ägare och sina lidanden. Flera exempel lämnas på huru polismyndighet sett sig nödsakad att på egen risk ingripa och skilja djuret från dess ägare. Från flera håll föreslås en del ändringar i paragrafens ifrågasatta

nya lydelse, sålunda att ordet „befogenhet“ utbytes mot „skyldighet“ och att största nuvarande straffpåföljd för djurplågeri — 6 månaders fängelse — borde skärpas till 6 månaders straffarbete. Vidare hålla en del före, att uttrycken „svårartat *fortfarande*“ djurplågeri och „där ej rättelse annorledes kan vinnas“ äro olämpliga, då ju därigenom hindras ingripande vid mera „akuta“ djurplågerifall — exempelvis en berusad persons misshandel eller överansträngande av sitt djur — och att överhuvudtaget allt *omedelbart* ingripande sålunda förhindras.

På ett enda undantag när förordas, att ifrågavarande lagändring bör ske, men vida större meningsskiljaktighet kommer till synes vid behandlingen av frågan „i vilken omfattning och på vad sätt“ nämnda ingripande av offentlig myndighet bör äga rum. Många olika synpunkter göra sig härvidlag gällande. I några uttalanden framhålles, att direkt ingripande från myndighet ej borde ske, förrän veterinär vitsordade, att det vore av behovet påkallat, detta för att förhindra „obehörigt ingrepp mot den enskildes äganderätt.“ En stadsstyrelse anser, att „djurplågeriet måste vara synnerligen upprörande och hava pågått någon längre tid“ för att kunna föranleda offentligt ingripande, då ju „ett ingrepp i den enskildes äganderätt alltid är något mindre tilltalande.“ Djurplågeri anses tydligen mer tilltalande. En kronofogde, som „icke erfarit behovet av en dylik bestämmelse,“ säger: „Upphöjes en sådan bestämmelse till lag kommer följdén helt visst att bliva den, att djurägare utsättas för ett olidligt spionerande från ömsinta s. k. djurskyddsvänners sida med tyåtföljande angivelser och polisundersökningar.“ Och hela djurskyddsfrågan löser samma person helt enkelt sålunda: „Om barnen redan i folkskolan läras att väl vårda och tillse egnas och andras(!) husdjur samt att under inga förhållanden visa grymhet mot djur, torde några ytterligare lagbestämmelser rörande djurplågeri icke vara av nöden.“ En sydsvensk länsveterinär framhåller, att den ifrågasatta lagändringen är i hög grad behjärtansvärd men möter flerfaldiga svårigheter, beroende särskilt därpå, att uppfattningen om vad som menas med djur-

plågeri är så ofantligt skiftande. „Veterinär står här mot veterinär, överspänd djurvänlighet emot praktiskt sunt förstånd, Djurskyddsföreningarnas ledamöter och även en del veterinärer beivra alla möjliga fall och fästa sig därvid mindre vid den inverkan en förment plågande handling haft på djuret än den sedlighetssårande eller förargelseväckande inverkan handlingen haft på överkänsliga djurskyddsvänliga människosinnen. — — —“ Av yttranden sådana som dessa skulle man nästan kunna tro, att det vore fråga om att lägga den ifrågasatta ingripande befogenheten i djurskyddsföreningarnas händer! En länsstyrelse anser, att man „med minst lika stort skäl bör lagstifta för att utan tidsutdräkt hindra fortsatt misshandel mot barn, vanvård av orkeslösa och sinnessjuka med flera dylika övergrepp.“ Kan man inte reformera på det ena hållet, så bör man tydligen inte göra det på det andra heller! Och vidare: „Särskilt då det gäller en sådan fråga som djurskydd måste synnerligen starka garantier krävas att ej en djurägare obehörigen trakasseras, då, som bekant, begreppet djurplågeri är synnerligen växlande hos olika lynnesheter och betraktelsesätt. För en polisman, som är fanatisk anhängare av djurskydds rörelsen, komma förvisso ett långt större antal fall, då ett djur vanvårdas eller överanstränges, att te sig såsom krävande myndighets ingripande, än för den, som icke i samma mån ägnat dessa frågor något speciellt intresse.“

Dessa nu anförda yttranden äro de enda, som helt eller delvis avstyrka lagändringen, det övervägande flertalet tillstyrka den således. För att förekomma missbruk av myndighets befogenhet att ingripa framhålls från några håll nödvändigheten — eller åtminstone önskvärdheten — av att tillkalla veterinär. Vid fall då ej veterinär funnes att tillgå, borde utlåtande kunna inforas från två med djuruppfödning och djurskötsel fullt förtrogna personer, utsedda inom vederbörande kommunalnämnd. Visserligen kunna en del olägenheter uppstå, beroende därpå, att uppfattningen om graden av djurplågeri är så olika, ej blott hos myndigheterna utan även hos veterinärerna själva. En länsveterinär påvisar dock, att

veterinärens fackliga utbildning utvecklar hos denne en objektiv syn på dessa förhållanden. Men andra omständigheter kunna spela in, så t. ex. distriktsveterinärens mindre erfarenhet och av allmänheten mera beroende ställning. Nämda veterinär anser därför att vid fall av fortfarande djurplågeri borde för lägre polismyndighets ingripande erfordras tillstyrkande utlåtande av *länsveterinären*. Denna åtgärd förordas i en del skrivelser isynnerhet vid fall, då nedslaktning torde kunna ifrågasättas. Att veterinärerna icke alltid äro så rakryggade, som deras ställning förpliktigar dem till, framgår av ett omnämnande av en kronolänsman, som hos distriktsveterinären anhöll om besiktning av några vanvårdade djur innan stämning uttogs å djurägaren. Veterinären nekade därtill, emedan „han icke ville stöta sig med sina kunder“. Av flera yttranden framgår dessutom, att en bestämmelse om veterinärs tillkallande mången gång skulle fördröja och kanske förhindra åtgärder för djurens skydd, särskilt skulle detta bliva fallet på landsbygden med sina långa avstånd. En länsman framhäver att tillräckligt starka garantier mot missgrepp kunde vinnas, om det stadgades skyldighet för åklagaren att stämma den djurplågande till domstol. En kronofogde antar — helt visst med rätt — att „polismyndigheten även efter en lagändring i antydda hänseenden med säkerhet komme, liksom hittills vid fall av djurplågeri, att ingripa snarare för *sällan* än för *ofta*.“ Till slut ett sanningsord från en länsstyrelse angående allm. åklagares kompetens att ingripa vid fall av djurplågeri: „Det bör icke förglömmas, att de grövsta slagen av djurplågeri merändels äro så framträdande, att för deras fastställande icke fordras någon annan särskild egenskap än hjärta på rätta stället.“

Denna betydelsefulla djurskyddsfråga kommer, efter vad vi inhämtat, att ånyo föreläggas 1920 års riksdag och vi anbefalla alla vänner av djurskydd och humanitet att genom sitt inflytande på opinionen, pressen och enskilda riksdagsmän bidra till frågans rätta lösning.

Röda Stjärnan i fredstid.

En modern kvinnofråga.

När jag nu går att tala för kvinnans arbete i djursjukvård eller veterinärvård, gör jag det därför, att jag av egen erfarenhet vet att stora svåra tomrum inom vårt praktiska djurskydd skulle fyllas om litet fler av Sveriges kvinnor ville lägga sig vinn om och intressera sig för att kunna hjälpa till och vara till nytta vid djurvården. Det har varit sed hittills, att djuren och isynnerhet hästarna böra skötas av män, „det är för ansträngande för oss kvinnor, vi orka icke med det, det är karlgöra“, så har det alltid hetat. Men då det gäller vården av sjuka djur är det absolut fel. Själv har jag vuxit upp bland hästar och kor och deltagit i deras vård och skötsel, men dock aldrig känt mig överansträngd eller trött utan snarare tvärtom, och som sagt, när det gäller vården av sjuka djur tar det ännu mindre på krafterna. Djuren så väl som människorna sätta kanske mest värde på en lugn och fast men ändå mjuk och mild hand. En vänlig klapp eller ett glatt ord hjälper dem så väl som människorna över mången svårighet. Isynnerhet sjuka djur kan ej undgå att irriteras av en ointresserad drängs maskinmässiga utförande av det arbete, som givet borde ligga i en kvinnas hand. — Ett för mig ganska gripande bevis på deras känsla för och tacksamhet mot mildhet och förståelse är våra sjuklingars i Tammerfors uppförande. Första dagen vi togo sjukstallet i besittning stodo de små raggiga finska hästarna ilskna och vresiga i sina spiltor, sparkades och bets så fort de kunde komma åt. — När en vecka gått, möttes vi på morgnarna av glada gnäggningar och vänligt framsträckta huvuden. Det var tacken till oss kvinnor för att vi befriat dem från de finska karlarnas råa behandling och vredgade ord. — Och likadant har det ofta varit i mitt hem. En häst har stått sjuk, eventuellt varit selbruten, och vid den dagliga behandlingen besvärlig och

bråkig. En otålig och hårdhänt stalldrängs vrede har just ej varit lämpad att lugna djuret — nej, en stunds vänligt tilltal, litet klappningar och smek, och hästen har varit from som ett lamm. Jag har också ofta varit med om, att mitt ingripande föranlett ett tvivlande: „Å fröken, den hästen skulle ha stryk och inte klappar“, men oftast är det jag som avgått med segern. Visar det sig att hästen tredska, då anser jag att männen kunna på ett förståndigt sätt bruka piskan. Men sjukvården är vårt kall, så väl när det gäller djur som människor. —

Det är ju stora planer på att få till stånd djurskyddskliniker här och var i landet, i städerna så väl som på landsbygden, och det är väl ett stort steg framåt när dessa planer hunnit realiseras. Tänk vilken lättnad för både djurägare och veterinärer att vid svårare fall kunna få överlämna sjuklingar till ständig omsorgsfull vård i ett välordnat hygieniskt sjukstall. Önskligt är ju att tjänsten under veterinären skötes, ej av män utan av därför intresserade och därtill utbildade kvinnor. Det är mycket för oss kvinnor att göra i ett sådant stall, det är den dagliga morgonronden, assistens vid sjukbehandlingar och operationer, tillsyn av instrument och desinfektioner och tusen småsysslor, som *ej* är karlgöra. Och det är en stor, stor plats öppen här, som väntar på oss, en plats som motsvarar Röda Korssystemens, endast att den måhända är mindre ansträngande än hennes. Som hjälpsyster vid klinik måste man ju vara hemmastadd både i häst- och kreatursvård, så väl som i vården av alla övriga husdjur. Denna förmåga att handskas med djur, att ge dem deras vård och skötsel med det lugn och den vana, som är en djursköterskas bästa hjälp och det en sjukling sätter mest värde på, dessa egenskaper kan kanske aldrig så helt förvärfvas, som genom mångårig erfarenhet, djupt intresse och varm förståelse för djurens individuella psykologi. I vars och ens intresse borde därför ligga att i den mån man kommer i beröring med djur lära sig förstå deras själsliv, lära sig i deras ögon och uppträdande se vilken behandling de erlorra och sedan vara så herre över sig själv att man, även om tåla-

modet ibland tryter, dock aldrig förgår sig utan förblir lugn och fast. Det är även en ganska självklar sak, att endast den, som verkligen intresserar sig för djuren, fullt kan fylla en sådan plats, men även dessa behöva naturligtvis en specialutbildning, vilket just är vad Svenska Röda Stjärnan vill giva i sina sjukvårdskurser. Dessa äro avsedda att giva också den oinvidde kännedom om och vana vid djur, att bibringa den intresserade förmågan att vara till nytta vid djurvården.

Med nutidens stora svårigheter att anskaffa arbetskrafter så väl inom lanthushållningen som industrin behövs det så oerhört väl, att vi bildade kvinnor gå i spetsen för våra enklare medsysstrar och göra oss beredda att rycka in till arbete när av en eller annan anledning manlig arbetskraft ej står att få. Dagligen inkomma till Centralbyrån härstädes förfrågningar om kvinnliga djurvårdare; man behöver dem till stallar och ladugårdar där djuren annars stå och fara illa av brist på föda och vård. I England och även i de övriga krigförande länderna har under krigsåren det mesta av jordbruksarbetet utförts av kvinnor, som trots arbetsgivarnas misstro i början, dock till fullo bevisat sin kompetens att på dessa områden ersätta manlig kraft. Det är genom seg uthållighet och energi, genom intresse för arbetet och omsorgsfullt utförande av detsamma, som deras mål vunnits, och deras exempel manar väl intensivt till efterföljd för oss svenskar.

Ännu ett sätt att arbeta för Röda Stjärnan är att medverka vid de upplysningskurser, som Centralbyrån tänker få till stånd överallt i landet. Genom Finlandsambulansen har ju även här hemma kvinnans lämplighet också inom veterinärfacket till fullo konstaterats. Hennes bästa egenskaper, kärleken till de lidande, förståelse för lidandet, omtanke, detaljsinne, seg uthållighet och ömhet komma här till sin fulla rätt, och det är att hoppas, att skaran av våra sjukvårdssysstrar skall växa och mer och mer eldas och livas av det sanna intresse och den verkliga arbetsglädje, som redan de kunna giva så mycken hjälp och lättnad i det dagligas enahanda.

Den utbildning Röda Stjärnan ger oss är även i det praktiska livet till oerhörd nytta. Det är så ofta på gatan man ser en haltande eller på annat sätt skadad häst, vars körsven, slö och likgiltig, tittar på allt utom på sina djur. Ofta hålles man tillbaka från att säga till honom genom en känsla av att, „nej, jag vågar inte, kanske har jag orätt“ och så stretar sjuklingen vidare med sitt lass. Annat blir det, när vi ha en ändamålsenlig utbildning som stöd för våra påståenden. „Där är felet, där är han skadad och så kan det hjälpas.“ Säger man så till även den slappaste pojke, nekar han nog ej att söka råda bot för skadan.

Eller också händer det att vi vid ett eller annat besök på landet kunna vara till nytta vid någon operation eller sjukbehandling, det är nästan alltid veterinärens stora bekymmer att han saknar assistens, för vad begriper drängar och arbetare i allmänhet om instrument och hygien.

Så kan det också hända att jag vid någon sommarpromenad hittar rätt på en häst eller ko som skadat sig under betet, har rivit sig eller fastnat i någon gärdesgård; olyckan är alltid gärna framme. Litet kunskap på området låter mig snart avgöra om det är nödvändigt att skaffa hjälp åt djuret, eller om det endast är en ytlig, ofarlig skada.

Allt vad jag nu sagt här är ju endast såsom en uppmaning till Er kvinnor att även i denna sak offra tid, arbete och intresse för vårt fosterland. Det har talats så mycket om kvinnlig värnplikt under de senare åren och vi kvinnor ha under den ständigt hotande krigsfaran vaknat till insikt om att vi även såsom *icke* hustrur och mödrar kunna vara vårt älskade Sverige till gagn. Jag har försökt visa, att Röda Stjärnan har ett stort fält öppet för oss, där vi i fred som i krig kunna vara till verklig nytta och verklig hjälp, ett arbetsfält, som hör oss kvinnor och *ej* männen till. Må vi alltså känna oss besjälade av varm kärlek till vårt land, dess folk och djur och visa ett handlingskraftigt intresse även i denna sak.

Margit Beckman.

Prov på hästars tillgivenhet och omtanke.

DET FINNS otaliga vackra historier från de krigförande länderna om hästars trohet mot sina herrar. Här meddelas ett par.

En tysk patrull höll vakt uppe på en ås. Nedanför denna utbredde sig en slätt, genomfluten av en liten bäck och långt bort vidtog skogen. Över bäcken gick en bro och det gällde att hindra fienden komma fram över den.

Plötsligt skymtade några ryssar vid skogsranden. En officer red ensam framåt bron på en ovanligt vacker häst. Då hördes vinandet av kulor, ryttaren störtade handlöst till marken och hästen galopperade förskräckt utåt slätten. Ryssarna drogo sig tillbaka in i skogen, men den döde officeren låg övergiven mitt emellan de fientliga lägren. Några av tyskarna togo spadar med sig och gingo för att söka begrava honom, men blevo hejdade av fiendens eld. Natten kom, allt blev lugnt och stilla, men ett par gånger hördes en häst gnägga så sällsamt nära tyskarna. Vid morgongryningen syntes någonting röra sig borta vid bron. Om en stund såg man en häst resa sig upp från officerens sida, böja huvudet ned mot den döde och hörde honom gnägga, liksom ville han säga: „Har min herre ännu icke sovit nog.“ Soldaterna bådo åter att få gå och söka begrava den fallne, men komma i närheten av bron, möttes de ånyo av fiendens kulor. Då störtade hästen upp och försvann bort åt slätten. Så förflöto dagarna med några mindre sammandrabbningar och officeren fick allt jämt ligga kvar, men varje natt kom hans häst till honom, lade sig ned bredvid honom och höll så dödsvakt hos sin döda herre tills kullorna vid den gryende morgonen åter jagade honom därifrån.

En annan berättelse! Ett skotskt regemente hade nyss varit i elden och en av officerarna hade svårt sårats men lyckades en stund hålla sig kvar på hästryggen. Långe dröjde det dock inte förrän han störtade till marken. Då stannade hans häst, såg på honom, bet tag i hans uniform och släpade honom tillbaka till regementet. När läkaren undersökt mannen sade han: „Den hästen har räddat hans liv, ty endast en timme till — och han hade förblött. Och när man nu inte brukar dekorera djur, så får man åtminstone sätta in honom i rapporten.“

En jakoxes hemlängtan.

(En tragedi i zoologiska trädgården i London.)

I Londons zoologiska trädgård, som är en av de största och mest berömda i världen, utspelades nyligen en tragisk episod, i det en av parkens populäraste invånare dog av hemlängtan. En gammal uroxe, för övrigt ett ovanligt stort och kraftigt djur, hade sedan en längre tid vägrat att förtära någon som helst föda, och då han vanligen stod orörlig i sin inhägnad, såg det ut, som om han varit sjuk. Zoologiska trädgårdens djurläkare tillkallades, men kunde icke upptäcka någon sjukdom.

Till slut kom en av vaktarna, som tillsammans med forskningsresande vistats långa tider i Tibet, jakoxens hemtrakt, på den tanken, att djuret möjligen kunde ha gripits av längtan efter bergen i sitt hemland. Han tog för den skull en knippa med hö under armen och sträckte fram den mot djuret, under det han på samma gång lät höra det långdragna lockrop, varmed de tibetanska flickorna bruka kalla på bufflarna. Det väldiga djuret lystrade ögonblickligen, en sällsam darrning skakade dess kropp, och lydigt gick det fram till vaktaren, tog höet ur dennes hand och började äta.

De övriga vaktarna, som voro lediga från sitt arbete, åsågo med största intresse det egendomliga skådespelet och räckte sin kamrat nya knippor av hö, vilka jakoxen förtärde med strykande aptit, under det vaktaren då och då lät höra sina lockrop. När jakoxen till slut ätit sig mätt, ville vaktaren avlägsna sig, stolt över sitt infall, men jakoxen följde tätt efter honom, och det såg ut, som om han ej ville skiljas från denne man, som tillropat honom en hälsning från hans hemland. När vaktaren det oaktat gick sin väg, följde jakoxen honom ända till gallret kring inhägnaden och såg efter honom med stora, sorgsna ögon.

Men nästa morgon låg djuret dött, förtärt av längtan efter det snöiga tibetanska höglandet. Jakoxen var mycket populär i London, och alla tidningar innehöllo vid hans död en bild av det väldiga djuret.

Till våra ständiga medlemmar!

Under sistlidne november månad riktade Samfundets byrå till våra ständiga medlemmar en vördsam anhållan om ett extra tillskott i anledning av de stegrade kostnaderna för byråns verksamhet, tryckningskostnader etc.

På samma gång vi uttrycka vår stora tacksamhet till dem från vilka vi redan haft glädjen mottaga bidrag, vilja vi härmed till övriga intresserade göra en vänlig erinran om nämnda skrivelse.

Dödens skördar.

Nedanstående medlemmar hava under tiden 1 okt.—31 dec. 1919, enligt anmälan till byrån med döden avgått:

Namnen å ständiga ledamöter kursiverade.

- Andersson, A. G., Skorstensfejare, Stockholm.*
Andersson, Anna, fru, Sunne.
Berg, Tilie, Fru, Stockholm.
Bergstjerna, Hanna, Fru, Stockholm.
Billman, Louise, Fru, Ransäter.
Björkman, Emil, f. Postmästare, Kalmar.
Bülow, Amalia, Fröken, Danmark.
Dickson, M., Grevinna, Jonsered.
Engelbrechtson, John, Dekorator, Stockholm.
Ekström, G. F., Fanjunkare, Kungsör.
Enander, S. J., Direktör, Västervik.
Glieman, Clara, Fru, Köpenhamn.
Glieman, W., Apotekare, Köpenhamn.
Granfeldt, Hedvig, Fröken, Skövde.
Hansen, P. S., Herr, Fredrikshald, Norge.
Hoff, Helga, Fröken, Bygdö, Norge.
Holmberg, Julia, Fru, Borgå, Finland.
Hägglund, Anna, Fru, Björnlunda.
Lagerberg, Emma, Fröken, Stockholm.
Landen, Abel, Kommunalråd, Helsingfors, Finland.
Liedbeck, Emma, Fru, Stockholm.
Lindebäck, A., Boställsinspektör, Tavastehus, Finland.
Lindow, Helena, Postexpeditör, Varberg.
Lindskog, Jenny, Kontorsbitr. Skövde.
Lundberg, C. M. Fastighetsägare, Stockholm.
Lundberg, Ebba, Fru, Hälsingborg.
- Lundgren, Daniel, Fabrikör, Falkenberg.
Monclair, Elisa, Fröken, Bergen, Norge.
Munktell, Fredrik, Ingeniör, Grycksbo.
Münther, Valborg, Fru, Seskarö.
Nisser, Martina, Fröken, Stockholm.
Nordquist, L. G., Kontraktsprost, Vessland.
Nyqvist, O. P. Kassör, Karlstad.
Nyström, Jacob, Pianohandl., Helsingfors, Finland.
Pettersson, C. Fr., Prost, Sundborn.
Ramstedt, Augusta, Fru, Stockholm.
Robsahm, Tyko, Ingeniör, Lidingö-Villastad.
Sabroe, Math. Fröken, Sunne.
Skytte, Lina, Fru, Grenna.
Stackelberg, Ida, Grevinna, Stockholm.
Stenberg, Emélie, Fröken, Dickursby, Finland.
Thomander, Emma, Fröken, Lund.
Wellin, Hugo V., Kyrkoherde, Danne-mora.
Weckman, Malvina, Fröken, Lojo, Finland.
Widell, Angelina, Rektorska, Marstrand.
Åberg, G. A. Maskinist, Örebro.
Ödman, Lotten, Fru, Stockholm.
Överström, K., Vaktmästare, Linköping.
Öhman, N. A., f. d. Telegrafkommis-sarie, Örebro.

NORDISKA SAMFUNDETS

UPPGIFT

är att i de nordiska länderna verka för den största möjliga inskränkning av vivisektionen som vetenskaplig forskningsmetod samt för avskaffande av grymma experiment i allmänhet på levande djur. — Dess mål är ett *moraliskt* mål. Samfundet vill nå detta mål genom att **PÅVERKA INDIVIDENS ÖVERTYGELSE**, genom framdragande i ljuset av vivisektorernas skamliga handlingar, genom utsändande av skrifter och broschyrer i ämnet.

Endast genom att till alla samhällsklasser sprida kunskapen om vivisektionens tillvaro och omoraliska missbruk av djuren, och genom att dana en **kraftig opinion** däremot kunna vi nå det mål vi ytterst ställt upp för vår verksamhet, nämligen vivisektionens fullständiga upphörande.

För nående av Samfundets syfte är emellertid *sammanslutning* mellan alla liktänkande av yttersta betydelse. Och styrelsen riktar därför till envar **en energisk vädjan** att ansluta sig till Samfundet eller, om detta redan skett, förmå andra att inträda i Samfundet.

Alltså — **en var** som finner sitt sinne upprört av de djurplågerier, som förövas i vetenskapens namn, **en var** som anser att ändamålet icke helgar otätfärdiga medel, att vetenskapen icke må ha rätt att kränka moralens bud, att djuren ha anspråk på rättvisa och barmhärtighet, varje god och rättsinnig människa bör giva sitt stöd åt vår strävan genom att ingå i vårt samfund.

Den pekuniära uppföring detta stödjande kräver är icke större, än att de allra flesta kunna mäka den.

Årsavgiften är *två* kronor. Medlemsavgift **en gång för alla** är *femton* kronor.

Medlen insändas jämte tydlig och fullständig adress till **Nordiska Samfundets Byrå**, Norrlandsg. 20 III, Stockholm C., öppen alla helgfria dagar kl. 10—4. Telefoner: Riks 5287, Allm. 9549.

Alla meddelanden om Samfundet lämnas å nämnda byrå.

Varje medlem av Samfundet tillkommer avgiftsfritt ett ex. av tidskriften Djurens Rätt, som i likhet med våra övriga skrifter bör flitigt användas i agitationens tjänst.

Samfundets skrifter. Varje medlem bör rekvirera våra skrifter till utdelning bland sina vänner. Skrifterna utlämnas gratis i mån av tillgång från Samfundets byrå. Rekv. sker under adress:

Nordiska Samfundets Byrå, Norrlandsg. 20. Stockholm C.

TILL VÅRA MEDLEMMAR!

Angående uppbörden för år 1920 uppmanas våra medlemmar att godhetsfullt insända sina medlemsavgifter under loppet av Januari och Februari månader till byrån Norrlandsgatan 20.

Våra gynnare och vänner i landsorten kunna göra oss en mycket värdefull tjänst genom att av medlemmar, som de själva tillfört Samfundet eller eljest känna, samla avgifterna och insända dem till byrån.

I detta sammanhang påminna vi om nödvändigheten av att meddela oss ändrade adressorter, ändringar av namn, såsom vid giftermål samt dödsfall.

NYA MEDLEMMAR.

Försumma icke att tillföra Samfundet nya medlemmar.

Vi mottaga även tacksamt adresser på personer som hysa intresse för våra strävanden.

SKRIFTER TILL SPRIDNING.

Medlemmar som vilja sprida våra skrifter uppmanas att meddela sig med vår Byrå Norrlandsgatan 20. En del skrifter erhållas gratis, andra kunna köpas för billigt pris.

PRENUMERERA PÅ

DJURVÄNNERNAS TIDNING

(organ för de Svenska Djurskyddsföreningarnas Centralförbund) för Eder själv och Eder familj, men också för *djurvårdare* i Eder trakt, för *statare*, *körkarlar*, *slaktare* m. fl.

6 dubbelnummer pr. år. — Pris 1 kr. 50 öre. Portofritt till adressaten vid rekvisition hos

De Svenska Djurskyddsföreningarnas Centralförbund.
Odengatan 48. Stockholm